

מסורת הש"ס

(א) ר"ה טו. גיטין ל' כ: סמכות
כא: ז'ק: ט: סנהדרין לד:
(ב) ר"ה ו"ה. א' ג' אמריה
דפ"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה אמריה
וכי' וקאמרי לו הס"ד ואחר
כן מ"ה וד"ג אמריה
לשמעתא קמיה דרב
כהנא ולרב יוסף מי ניהא
רב:

מוסף רש"י

אבל בלילה. שמי' רחוי
לזון וקאמרי לו עשין דין
אפילו למחר, שמתחילתא
נכחו לשב נשם דין (סנהדרין
לד).

מוסף תוספות

א. ואפי' נכחו וקבלו אינו
מקובל ואין דבין ע"פ אותו
קבלה כחלול דין. רש"י.
ב. עין דב"ה למה
כשבאו בלילה פסולין
לפרש"י. ג. [ו]משום כן
פסלו עדים הקרובים
לדיינים שאם החזמו לא על
פיהם הן נהרגין. רש"י.
ד. [ו]משום ככל יום
שקדשין בפני רחוקים
וקרובים ואינם חוששים
שמה הקרובים נחבזו
להעיד ותאא אף עדות
הכשרים בטלה. ר"ן.
ה. דהא הורג לא בא לב"ד
מן הסתם, ודחוק היא
לאוקמה בשעשאו טריפה
ובא לב"ד. רש"י סמ"ט.

אפילו כן שלשה כוסטין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כחזו אלא
אם כן יוצאו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה [כא:] ראוהו
שלשה והן צית דין יושיבו מחציהם אלא היחיד אחד מהשלשה
ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרכין הם ולוקמו

בדוכמיהו וליקדשו ומוקמינן כשראיהו
בלילה הלכך הן עצמן אינם יכולין
לקדש למחר שהרי בלילה עדים היו
ולא דיינין ולמחר אין עד הראיה
בדבר נעשה דין על פי עדות עצמו
אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא
אינו עושה הדין על פי עדות עצמו
והלכך אחד מן השלשה שראו החדש
כשמושינין שנים אלו להיות דיינין
ושנים הראוין מעידין בפניהם יכול
הוא להיות דין אע"פ שראוהו בלילה
עמם שהרי ע"פ עדות אחרים
שמעדין לפניו הוא דן את הדיו ולא
על פי ראיתו עצמו דאין לנו לפסול
דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן
שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידון

את הדיו על פי ראיתו עצמו דאין עד נעשה דין וכגון שראה בשעה
דאינו יכול להיות דין אלא אם כיוס ראה דזההיא שעתא מצי לזון
את הדיו ללא תהא שמיעה גדולה מראיה מה לי אם ידון עכשיו
מה לי אם ידון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוה להו עדים
בראית הלילה דלא מצי למימר לא תהא שמיעה גדולה מראיה
דההיא ראיה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא
דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אלא היכא דראו בשעה שאין
יכולין להיות דיינין כגון בלילה ההיא ראיה ראית עדים היא שראוין
בדבר ולא ראית דיינין היא והלכך ע"פ ראיתן דהיינו כאילו הם
עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיתו עצמן דאין עד
נעשה דין. ומיהו ב"ד שהעידו לפנייהם עדות בלילה עדות גמורה
היא ויכולין לזון למחר כיוס אלא ראיה דידהו שראוין בלילה לא
חשבינן כאילו הועד לפנייהם בלילה דכיון דלא חזו בזההיא שעתא
לדינא ראיה דידהו אינה כשמיעה ממם ששמעו מפי עדים בלילה
אלא הן עצמן נעשו עדים ושבו לא יהו דיינין בעדות עצמן אלא"כ
יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן ב"ק כ"ב
החובל (ד' ט:). ג' החוקק לחצירו: ואין עד נעשה דין. המעיד על
הדבר אין נעשה עוד דין בזהו דבר וגם אם ראה את הדבר
ונעשה עוד אין נעשה עליה עוד דין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין
אחרים בפניו. ונראה למחר דגזירת הכתוב היא דכתיב [ע] ועמדו שני
האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שמות ד' ז). לפני ה' היינו
לפני הדיינין אשמועינן קרא דלרין להעיד שנים לפני הדיינין אלא
העדים אינן חוזרין ויושבין ודינין: ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור.
וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וצין מתנת בריא וצין מתנת שכיב מרע
במקלף דלית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור צו מקנינו
ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו מתנאם שיפרש
אחרי כן או אם יראה לחזור צו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן
לדעתא דהכי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו
צקנין זה לעשות קנין גמור: כל זמן שיושבין. דלדעתא דהכי מקני
ליה ע"מ שאם לא יחזור צו בזהו מעמד אלא אם יחזור צו יבטל:
בזהו ענין. של אותה מתנה: שלשה שנגבסו כו'. במתנת שכיב מרע
במקלף וצקנין מיירי דאינו יכול לחזור צו: ליושם דלמא דרבי ביה.
ואמאי קאמר ר' עושין דין דמשמע בזהו מעמד אע"פ שעדיין יושבין
עושין דין גמור ואמאי לא כיון דיכול לחזור צו יבטל הדיו לא היה דין:
אמריהם לשמעא כו'. נותנוהו בדבר לפניו והקשיתי לו: (ט) ולרב
יוסף מי ניהא כו'. והכי גרסינן אמריהם לשמעא קמיה דרב כהנא:

מענינא
דמוכח כ"ק דגיטין (ד' ה:) ובפ"ב דכתובות (ד' כא:) וס' ורבי עקיבא דאמר בזהו חובל (ד' ט:). כולן עדים הן ואפילו עד הראיה
אין נעשה דין היינו דוקא בדיני נפשות כדמוכח כ"ק ראוהו ב"ד (ר"ה טו). דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנו חזו ליה בזכותיה ואם
תאמר א' (דפרכ קמא) דמכות (ד' יב:). וס' מפרש טעמא אחריתא דקאמר ר' עקיבא מניין לנסהדרין שראו כו' שאין ממיטין אותו עד
שיעמוד ב"ד שנתאר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד ב"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר וההיא דר"ה (ד' טו:). וס' לא
קאמר אלא דההיא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא בדיני נפשות אין עד הראיה נעשה דין משום והלוי העדה:
ב"ה ושל דמא דהרביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע כבולה או מלוה מחמת מיתה יתחשו דלמא דרבי ביה וימימא הכי נמי ורבי
עדים שלא חזר צו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (ד' יט:). אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא
קני

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיד.

אבל בלילה אפילו שלשה בותבין ואין עושין דין. דההיא ראיה
כמו עדות ואין מקצלין עדות בלילה כדמוכח פרק ראוהו
צית דין (ר"ה ד' כה:). וס' דקבלת עדות כחלול דין^א והיוס דראוי
לקבלת עדות יכולין לזון על פי ראיתו יוס דלא תהא שמיעה גדולה
מראיה ולא כמו שפירש הקונטרס

אבל בלילה אפילו שלשה בותבין ואין עושין
דין מאי טעמא דהוה להו עדים א' ואין עד
נעשה דין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא:
איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל
זמן שיושבין רב יוסף אמר בכל זמן שעוסקין
באותו ענין אמר רב יוסף כוותי דייני מסתברא
דאמר רב יהודה שלשה שנגבסו לבקר את
החולה רצו בותבין רצו עושין דין ואי סלקא
דעתך כל זמן שיושבין ליהוש דלמא הדר
ביה אמר רב אשי אמריה לשמעא קמיה
דרב כהנא ולרב יוסף מי ניהא וליהוש דלמא
הדר ביה אלא מאי אית לך למימר דיסליקו
מענינא

הלכו מתחלה ע"מ לראות דא"כ אין שוב היחיד יכול להיות דין והציא
ראיה נמי מתשובת רש"י וז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין צריך לומר
אדם עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי ר' עושין דין הא
בזההיא שניהו סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דין כשראו בלילה
כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין
להקשות כי פריך ב' ראוהו ב"ד (ר"ה ד' כה:). מושינין מחציהן
לוקמו בדוכמיהו וליקדשו דלא תהא שמיעה גדולה מראיה אמאי
לא תשמי כגון שמתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי
נחבזו לא היה היחיד נעשה דין ומיהו אין גרעא פ"י דטעם דאין
עד נעשה דין הוא או משום דהוא עדות שאי אדם יכול להזימה
דכיון שהן עצמן עדים ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן^ג או משום
דבעינן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אלא
העדים עצמן אין חוזרין ויושבין ודינין ומהני טעמי אין לפסול
המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומההיא דמכות שהציא אין
ראיה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מזה
אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י
לפירושו דמדתא אין עד נעשה דין לנמצא אחד מהן קרוב או פסול
א"כ לרבי יוסי דלית ליה דבראיה בעלמא בלא כוונת עדות נמצא
אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמני כן לא יעשה שוב דין
א"כ לית ליה שלא תהא שמיעה גדולה מראיה והשתא ב"ה פריך

בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראיה ומשמע דליכא מאן דפליג
ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות (ד' ו.)
כרבי יוסי דבראיה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דין וא"ת
הכי קאמר רב יהודה ר' עושין דין הלא נעשו עדים אע"פ
שלא נחבזו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י
דהתם נמי בכוונה לחוד שנתכוונו להעיד בשעת ראיה לא היתה
עדותן בטלה אלא כשהעידו אחר כ"כ ב"ד דאי לא תימא הכי אין לך
גט כשר כשנותנין בפני קרובין או קדושין אם נחבזו להעיד^ה והא
דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו בחדש שהרג את הנפש אע"פ
שאין עדותן בטלה אלא כשמעדין בפני ב"ד מ"מ פעמים שאין האח
זה יודע שכבר העיד אחיו ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם
דבראיה בעלמא בלא העדה נפסלין כשנמצא אחד מהם קרוב או
פסול מדפריך הרוג י"ל^ו נרבע י"ל הורג ורובע י"ל אלא לפי
המסקנא דבעי למימר ומסקין רבא אמר קרא יקום דבר נפסקין
דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסלין
עד שיעידו בצית דין ויקיימו דבר: וא"י עד נעשה דין. היינו עד
המעיד כדפרישית דוקא דאורייתא אלא דרבנן נעשה דין

דמוכח כ"ק דגיטין (ד' ה:) ובפ"ב דכתובות (ד' כא:) וס' ורבי עקיבא דאמר בזהו חובל (ד' ט:). כולן עדים הן ואפילו עד הראיה
אין נעשה דין היינו דוקא בדיני נפשות כדמוכח כ"ק ראוהו ב"ד (ר"ה טו). דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנו חזו ליה בזכותיה ואם
תאמר א' (דפרכ קמא) דמכות (ד' יב:). וס' מפרש טעמא אחריתא דקאמר ר' עקיבא מניין לנסהדרין שראו כו' שאין ממיטין אותו עד
שיעמוד ב"ד שנתאר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד ב"ד אחר וי"ל דההיא דרשא דמכות עיקר וההיא דר"ה (ד' טו:). וס' לא
קאמר אלא דההיא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא בדיני נפשות אין עד הראיה נעשה דין משום והלוי העדה:
ב"ה ושל דמא דהרביה. קשה לר"י דא"כ כל מתנת שכיב מרע כבולה או מלוה מחמת מיתה יתחשו דלמא דרבי ביה וימימא הכי נמי ורבי
עדים שלא חזר צו עד שמת דהא בסוף פ"ק דב"מ (ד' יט:). אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא
קני

עין משפט
גר מצוה

יב א מיי פ"ה מהל' עדות
הלכה ח סמג עשין קט
טו"ע ח"מ פ"י ו ע"פ ה':
ב מיי פ"ה מהלכות
מסירה הלכה י סמג עשין
פ טו"ע ח"מ פ"י קסה
ע"פ ו:

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי'
שלשה בותבין. משום
עדות: ואין עושין דין. דאין
דין נהוג בלילה כדגורסין
בסנהדרין דיני ממונות דגין
ביום וגומרין אף בלילה
אבל אין מתחילין בלילה
דכתיב ויהי ביום הנחילו
את בניו הא כיצד יום
לתחלת דין לילה לגמר
דין: מאי טעמא. כשנגבסו
בלילה אין עושין דין. משום
דהוה עדים ואין עד נעשה
דין: אין ה"י קאמינא דין
שקנין. איתמר קנין. שקנין
משכב מרע או מיד אחר
אם רצה לחזור באותו קנין
עד אימתי יכול לחזור:
רבה אמר כל זמן שיושבין.
אע"פ שאין עוסקין באותו
ענין: רב יוסף אמר כל זמן
שעוסקין באותו ענין אע"פ
שאין שיושבין: ואי סלקא
דעתך כל זמן שיושבין
יכול לחזור אם כן אמאי
אם רצו עושין דין מיד
לאתר כשזוהו ומורדין
כל אחד לירושוהו וליחוש
דלמא הדר ביה אותו שכיב
מרע מצואתו עד שהן
יושבין (ה) ודברי שכיב מרע
אין צריכין קנין וחשוב
בקנין דככותבין ובמסורין
דמי כל זמן שקנין חוזר
יכול הוא לחזור בו אלא
הואיל דכל זמן דעוסקין
באותו ענין לא הדר ביה
תו לא מצי הדר ב"י הואיל
דסליק מההוא ענינא: אלא
מאי אית לך למימר.
לרב יוסף דמצי למיעבד
דין משום דכבר סליק

(א) אולי י"ל ואף שעדי ש"מ
וכי' ובמכות ובמסורין דמו
מ"מ כל זמן שקנין חזר וכי'.